

ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ

Актуальність даної теми: На даний момент стан екології в Україні є вкрай загрозливим. Погіршення навколишнього середовища викликає потребу населення мати певні знання по питаннях природокористування. Цю ситуацію можна покращити завдяки запровадженню певних нових форм і методів формування, розуміння суспільства природних законів, численних взаємодій у природних угрупованнях та усвідомлення того, що людина є частинкою природи.

Формування екологічної обізнаності молоді – належить до найбільш важливих та відповідальних завдань сучасності. Зрозуміло, що ця культура не формується швидко, вона є результатом поступового, цілеспрямованого систематично виховання та свідомої роботи над собою.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз екологічної свідомості молоді в контексті глобалізації цих процесів сучасності.

Об'єкт дослідження: екологічна свідомість, як одна із форм суспільної свідомості.

Предмет дослідження: особливості формування екологічної свідомості української молоді в контексті глобальних процесів сучасності.

Дослідженням екологічної свідомості займалися такі відомі американські науковці, як Райлі Данлеп, Вільям Кеттон, Фредерік Баттел, Аллан Шнайберг, Роберт Бетчел. Окрім названих науковців цим питанням займалися ще ряд українських науковців: Стегній О., Радей А., Александрович Н., Крисаченко В. та інші.

Екологи оцінюють стан навколишнього середовища в Україні дуже песимістично. Надмірно забрудненими є вода, атмосферне повітря, ґрунти тощо. Загалом лише 6% території України вважають екологічно чистою [1].

Особливістю сучасного світового розвитку є зростання масштабності процесів, які мають місце у всіх сферах життя. Проходить глобалізація таких процесів, вони торкаються людства як в цілому, так і кожної людини зокрема. Ці явища концентрують протиріччя цивілізації, розкривають складнощі міжнародного розвитку.

У всьому світі зростає усвідомлення необхідності нових підходів щодо вирішення проблем, комплексного вивчення людини, узагальнення соціальних, моральних, медичних, економічних, психічних, енергетичних та ряду інших факторів життєдіяльності. Тому стратегія розв'язання глобальних проблем повинна бути спрямована на майбутнє. Ми - людство, яке живе в період бурхливого науково-технічного розвитку, тому ми маємо швидко робити оцінку проблем і їх вирішувати.

Вичерпуються природні ресурси. Забруднюється повітря та природні води, порушується структура рослинного і ґрунтового покривів, знищуються ліси. Екологічна ситуація ускладнюється ядерною небезпекою.

Серед найбільших глобальних проблем людства слід відзначити демографічну, екологічну, енергетичну, продовольчу, соціально-економічну відсталість декількох країн світу, освоєння ресурсів Світового Океану. До сьогодення головною глобальною проблемою є збереження миру на Землі. Але навіть у час політичної розрядки та інтеграції не слід забувати про питання мирного врегулювання військових конфліктів.

Основними джерелами забруднення є енергетика, промислові підприємства, транспорт, комунальне й сільське господарство. Щорічно різні промислові підприємства України викидають в атмосферу більше 17 млн. тонн шкідливих речовин. Україна займає дев'яте місце за смертністю внаслідок забрудненого повітря. Стан землі постійно погіршується. Ґрунти виснажуються, та врожайність зменшується. Великої шкоди ґрунтам завдають мінеральні речовини (добрива), недосконала технологія обробітки землі та виробництва сільськогосподарської продукції. Такі процеси тривали певну кількість років і призводять вони до різкого погіршення стану здоров'я українців та збільшення нашої смертності. Лікарі вже давно б'ють тривогу, наголошуючи, що зростання забрудненості довкілля призведе до погіршення не тільки самопочуття людини, але і стан її здоров'я [1].

Одне з найважливіших питань на сьогодні є це створенням нової ефективної системи охорони природи. Сприяти цьому допомагає перегляд нормативно-правової бази та прийняття парламентом України концепції переходу на модель сталого розвитку, що базується на принципах «екологізації» всієї економіки. У Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 р.» говориться про пріоритетні зменшення промислових викидів та забруднення довкілля, зокрема шляхом використання альтернативних джерел енергії і налагодження замкнених циклів виробництва. Однак існує небезпека, що розроблені механізми раціонального користування природою, якщо не буде фінансування, залишаться тільки як «вдалі проекти» [4].

Низька екологічна культура української молоді пов'язана з відсутністю екологічної свідомості населення. Екологічна культура формується на основі пізнання таких законів, які забезпечують цілісність навколишнього середовища, і ті, які мають зумовлювати людей діяти з метою збереження та покращення стану природи. Науковці вважають, що екологічну свідомість можна поділити за такими чотирма напрямками: науковим – на практиці прагнуть реалізувати певні практичні та теоретичні знання про те, як можна уникнути порушення природних зв'язків в ході виробничої діяльності; економічна – усвідомлення економічної невігідності виробничої діяльності, яке руйнує навколишнє середовище; культурне – прагнення зберегти природу, як певний культурно-природний спадок; політичний – прагнення людей створювати умови існування, відповідні тим, які є в більш розвинених країнах [6].

Екологічна свідомість – це усталена та усвідомлена процедура уявлень про стан навколишнього довкілля, здатність, яка є індивідуальною або колективною, до адекватного розуміння взаємозв'язку між людиною та природою і використання екологічних знань та переконань у всіх без винятку сферах життєдіяльності. Невід'ємною умовою формування екологічної свідомості є система багатоступеневої й фундаментальної екологічної освіти та пропаганди [5].

Сучасна молодь вступає в епоху не лише бурхливого розвитку науки та техніки, а й негативних наслідків науково-технічної революції та демографічного вибуху. Дедалі більше забруднюється атмосфера, гідросфера та літосфера, накопичилось багато відходів людської діяльності при виснаженні майже всіх видів природних ресурсів, які призвели до розвитку екологічної кризи. Людству потрібна нова філософія життя, висока екологічна культура і свідомість. Сьогодні в усіх розвинених країнах світу екологічна культура стає невід'ємною частиною функціональної грамотності населення. Тому ще з самого дитинства дітям надають фундамент зв'язку людини з природою. Це в садочках створюють купки живої природи, розказують про те, що сміття потрібно викидати в смітник. Потім в молодшій школі школярам пояснюють що людина залежить від природи, що ми взаємопов'язані [2, 3].

А молодь вже бере участь в створенні різноманітних громадських екологічних організацій, проведенні масових природоохоронних акцій, організаційних акцій щодо збереження середовища. В Тернополі підлітків віком 16-18 років створили свою організацію, яка називається «Перекопиполе». Вони намагаються допомогти зберегти екологію в Тернополі і її покращити. Пару тижнів тому вони зібрали молодь і почали прибирати в одному із парків, потратили майже весь рулон сміттєвих пакетів, щоб почистити маленьку частину певної території. Також вони закликали молодь (і не тільки) прийти і допомогти їм і не викидати сміття не в призначеному для нього місці.

На сьогоднішній день, громадяни України стараються бути більш активними в екологічній сфері. Помалу починаємо сортувати сміття, а не викидати, так, як колись ми це робили. Проте економічний стан нашої країни є в край поганим, можна сказати, що наше населення є більше стурбованим соціальним забезпеченням і безпекою, а ніж екологічним станом довкілля. Війна на сході, відповідальність за нашу державу підштовхують людей вступати в різні громадські організації, які тим чи іншим допомагають нашій державі. Зараз українська молодь більше думає про те, щоб чим швидше закінчилась війна, аніж про екологію. Проте стараються поменше викидати сміття не в сміттєвий бак.

Молодь на сьогоднішній день є досить продуктивною і обізнаною в плані екології, проте на даний момент в нас стоїть ще одне і дуже важливе питання, як вирішити війну на сході, а згодом і зробити країну чистішою. Адже, коли йде війна це ще більше забруднює, наше середовище і поки вона не закінчиться довкілля буде важко покращити. Але принаймні, потрібно робити необхідні кроки: прибирати в парках, викидати сміття в відведених місцях, домогтися чіткого сортування побутових відходів, вимагати використання очисних споруд промисловими підприємствами, сприяти забороні незаконної вирубки зелених насаджень і багато інших чинників, які допоможуть зберегти нашу природу.

Екологічні проблеми не знають меж та кордонів, а носять інтернаціональний характер. Тому вирішення їх можливе лише за умови об'єднання зусиль як окремого суспільства так і всього людського співтовариства загалом.

Література

1. Гнатишин О, Гнатишин О «Екологічний стан України», газета «Наше слово» №2. URL: <https://www.nasze-slowo.pl/ekologiczny-stan-ukrayini/> (дата звернення: 13.04.2019)
2. Половинко Г. Шляхи підвищення ефективності екологічного виховання школярів, Краєзнавство. Географія. Туризм. 2004. № 16. С. 4-5.
3. Пустовіт Г. П. Філософсько-культурологічний аспект у екологічній освіті. Шлях освіти. 2002. № 3. С.7-11.
4. Андрусевич Н. «Екологічна свідомість в Україні та ЄС: топ-5 подібностей та відмінностей», журнал Європейська правд : веб-сайт. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/09/24/7087297/> (дата звернення: 13.04.2019)
5. Екологічна свідомість. Філософський енциклопедичний словник. Шинкарук В. І. (голова редколегії) та ін. ; Озадовська Л. В. , Поліщук Н. П. (наукові редактори) ; Покаржевська І. О. (художнє оформлення). Київ : Абрис, 2002. 742 с.
6. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія Гончарук Т. В., Гнаевич Н. В. , Гурик М. І. та ін.; кер. авт. кол. Рудакевич О. М. . Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 158 с.